

Ніва

ТЫДНЁВІК
БЕЛАРУСАЎ
У ПОЛЬШЧЫ

<http://www.kurier-poranny.com/niwa>

№ 53 (2329) Год XLV

Беласток 31 снежня 2000 г.

Цана 1,50 зл.

Дачакаць XXII стагоддзя

Яўген МІРАНОВІЧ

Калі канчалася першае тысячагоддзе пасля нараджэння Хрыстова, у не-пісьменнай наогул тады Еўропе людзі жылі ў перакананні, што нешта неўзабаве здарыцца. Чакалі найгоршага, хача як хрысціяне павінны верыць, што ёсё, што магло б змяніцца па волі Сіл Нябесных, павінна прынесці ім вызваленне ад зямных пакут. Жыхары, асабліва заходняй Еўропы, ядналіся ў малітвенных групах і супольна чакалі вырашэння лёсу. Узнікала новае тэатральнае мысленне, не заўсёды супадаючае з афіцыйнай царкоўнай дактринай. Апрача чалавечага страху не было тады ніякіх прадпасылак, абвясчаючых канец жыцця на Зямлі. Людзі баяліся страшнага суда і пекла. Мала хто прадбачаў сваю будучыню ў біблейскім раі, тады і зразумелым быў страх перад нечаканым завяршэннем зямнога жыцця.

Пекла, аднак, людзі стваралі самі сабе пастаянна, але тут, на Зямлі, і ніякае развіццё цывілізацыі ці культуры, ні рэлігійныя нормы не стрымоўвалі драпежную чалавечую натуру. Поўнасцю вызвалілася яна ў XX стагоддзі, калі дзяля прыдуманых ідэй ці чиста садыстычных патрэб зніштожаны былі на Зямлі сотні мільёнаў людзей. Ахвярамі і катамі былі людзі той самай культуры, той самай рэлігіі, часта размаўляючыя на такой самай мове. Нішто не магло стрымаша чалавечага зверства, якое дэмантравалася ў XX стагоддзі найболыш цывілізаванымі народамі свету. Цывілізацыйныя дасягненні толькі дазвалялі на пашырэнне кола шаленства.

Калі глядзім сёння на дасягненні цывілізацыі канца ХХ стагоддзя — сотовыя тэлефоны, камп'ютэрны, касмічныя базы — часта захапляемся геніяльнасцю нашай натуры. Аказваецца, што чалавек, дзякуючы сваім ведам, мае неабмежаваныя магчымасці — можа вызваліць энергію, якая ў змозе знішчыць нават планету, вокамгненна пасылаць інфармацыю на адлегласць сцену тысяч кіламетраў, прасоўвацца ў прасторы з хуткасцю тысяч кіламетраў у гадзіну. Трэба, аднак, памятаць, што ёсё гэта наш геній прыдумаў дзеля знішчэння іншых людзей. Кожнае новае адкрыццё ў матэматыцы, хіміі, фізіцы адразу выкарыстоўвалася да мадэрнізацыі ўзбраення, а пасля толькі дзяля мірных мэт.

Тым, што ведаюць антычную грэчаскую філософію, добра вядома, што больш за дзве з паловаю тысячи гадоў таму грэкі інтуйтыўна акрэслі ўжо ўсе механізмы, якія кіруюць працэсамі развіцця жыцця на Зямлі. Яны таксама найдалей зайшлі ў пазнанні чалавечай



Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Ён вывеў мяне ў людзі

3 Ежы МАКСЫМЮКОМ, сусветнай вядомасці дырыжорам, піяністам і кампазітарам, дамаўляемся ў Каралеўскіх Лазенках у Варшаве. Маэстра з'явіўся пунктуальна, згодна з дамовай. Нягледзячы на дробны дождж, размову заводзім на лаўцы ў парку. Завіравала лісце.

(Маэстра першыя пачаў гутарку).

— А вы любіце дождж?

Ганна Кандрасюк: — Калі суха. А вы?

— Таксама люблю.

— А прафесар, Ян Тарасевіч, любіў?

— Калі ішоў дождж, мы сядзелі ў хаце і пілі гарачую гарбату. З чырвоным віном.

— Казалі, што так як ён, ніхто іншы не ўмеў варыць гарбату.

— Ну, бо ён варыў так як трэба. І гарбата сапраўды была гарачая. Гэта напэўна нейкі спосаб з Расіі.

— Вы, калі ўжэ жылі ў Варшаве, заўсёды прывозілі прафесару ласункі?

— Ну так. Што гэта было? Шакаладныя цукеркі. Я заўсёды любіў даваць падаркі — згодна прынцыпу: малыя дарункі падтрымліваюць вялікае сяброўства.

А... у Беластоку прафесар не меў кухаркі і сам варыў. Па сённяшні дзень яго крупнік астаўся майм любімым супам.

— Нейкія прыправы?

— Гэта быў просты крупнік з рабінкай. Такі суп варыла мая маці.

— А калі было добрае надвор'е, вы ладзілі вандроўкі?

— Шпацыравалі па Звярынецкім парку, па лётнішчы. Мы, нягледзячы на розніцу ў гадах, моцна сябравалі. Я амаль кожны дзень быў у яго хаце.

Прафесар ведаў гісторыю Расіі, незвычайна, па кожным дні, па кожнай мінунце. Ён меў шырокую адукацыю — як чалавек рэнесансу. Раз, памятаю, пайшлі мы ў аптэку купляць лякарствы. Пані пытаем, хто напісаў рэцэпт, а прафесар: „Я”. Кеміў гэта — файні, не?

— Ну так, толькі ён не меў медыцынскай адукацыі. Закончыў Пецярбургскую кансерваторыю, быў, між іншым, вучнем Аляксандра Глазунова і Мікалая Быстрові.

— Сустрэўся з Рахманінавым. Прафесар быў дваранінам, меў маентак пад Саколкай (ципер таксама ўсе мы хацелі б быць княжацкага роду!). Расказваў, што як Рахманіна ёхаў з Расіі ў Парыж, дык спыніўся ў яго двары, там было фартэпіяна і Рахманінаў іграў. Гэта для мяне быццам пабачыць Шапэні! Або Пікасо твар у твар. Або Чайкоўскага!

— Сам Тарасевіч быў класным піяністам?

— А, так. Меў добрыя руکі, ну і быў таксама кампазітарам. Ён пісаў у стылі... быццам у духу Рахманіна, Чайкоўскага, Мэтнера. Напісаў два канцэрты для фартэпіяна, эпюд, пісаў вакальні кампазіцыі.

— У Мінску маюць ужэ 112 твораў Тарасевіча.

[працяг ↗ 5]

Віншаем нашых ытыхаў з Новым годам!
Хай Знамянальны 2001 год, які адкрывае новае стагоддзе
і тысячагоддзе, прыніске Вам многа здоўзя і радасці!

РЭДАКЦЫЯ

Свой павет

Калі Гайнайука і Бельск не аб'яднаўца, дык хутка пойдуть у след за Беластокам у палітычныя нябыт. Справа ў тым, што гэта мусіць быць павет, які аб'ядноўвае ўсе кампактна паложаныя гміны з перавагай беларускага насељніцтва.

[прапанова ↗ 3]

Клуб тых, што апісваюць сваё

Створаны Гарадоцкі літаратурны клуб, бо час урэшце настай адпаведны. Каб працягваць традыцыі віленскай „Нашай нівы”, куды пісалі адсюль гарадчанін М. Арол (Сцяпан Пятэльскі) і меляшковец Каршун — Янук Дарашкевіч. Янка Карповіч з ГОК выступіў з прапановай, каб сабраць усіх з Гарадоцкай гміны, што пішуць. На беларускай, на польскай мове.

[літаратурная Гарадоцьчына ↗ 4]

Увесь час памятаюць

Дваццаць трох навамучанікаў Мінскай епархіі праслаўлены былі ў 1999 годзе. Сярод іх быў свяшчэннамучанік Серафім, які з 1935 па 1939 год узнічальваў прыход у Курашаве. У 1949 г. жыхары Курашава паставілі яму помнік. Памяць аб айцу Серафіме застаецца жывой.

[на слядах святога ↗ 9]

З клопатам пра Святую Гару Грабарку

Калі ў мінулым 1999 годзе Сеймік Падляшскага ваяводства прыняў пасстанову аб змене на ваяводскую дарогі ў Гадышэву — месца культуры Божай Маці, тады я падрыхтаваў праект пасстановы аб змене класіфікацыі павятавай дарогі, спалучаючай краёвую дарогу ў Такарах з дзяржавай граніцай.

[з дзеянасці раднага ↗ 9]

Вечар з калядкамі

Цэнтральны хор Гарадоцкай парохіі заспіваў, бадай, шаснаццаць калядак. Была і „Ціхая ноць”, і „Уставайце!”, і „Радуйся, радуйся!”, і нават калядка на слова Віктара Шведа.

[мерапрыемства ↗ 10]

„Бежанства 1915 года”

На дніх выйшла кніга „Бежанства 1915 года”, у якой друкуюцца ўспаміны жыхароў сённяшняй Беласточчыны, якія ў 1915 годзе падаліся ў бежанства ў глыб Расіі. У кнізе ўспамінаюць больш за сто пяцьдзесят асоб. Усіх зацікавленых выданнем запрашаем у рэдакцыю.

[новая кніга ↗ 10]

[працяг ↗ 2]

Беларусь — беларусы

На зломе стагоддзяу

Канчаецца ХХ стагоддзе і мы ўжо на парозе трэцяга тысячагоддзя. Гэты каляндарны факт схіле да задумы над пройдзеным шляхам і білжэйшай будучынняй. Мы звярнуліся да вядомых асоб з просьбай падзяліцца з нашымі чытчамі рэфлексіямі на тэму:

1. Як запамятаеца Вам мінаюче стагоддзе? Якое з Вашых здзяйсненняў лічыце найважнейшым?

2. Якія выклікі чакаюць нас у новым стагоддзі? Чаго б Вы пажадалі беларусам на Бацькаўшчыне і ў замежжы ў білжэйшай будучыні?

А вось адказы.

Георгій ВАЛКАВЫЦКІ — засновальнік „Нівы” і яе рэдактар у 1956—1987 гадах

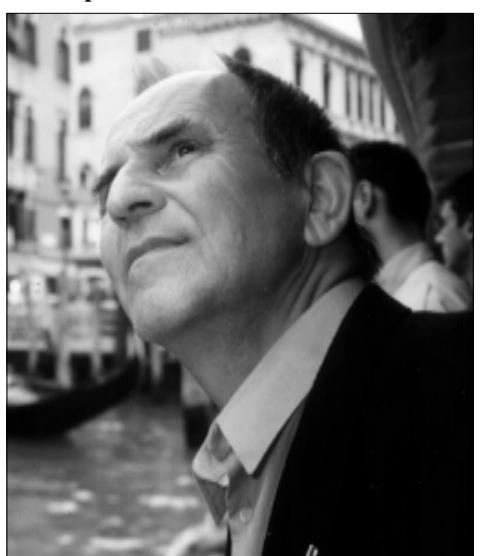


Фота Міры ЛУКШЫ

1. Стагоддзе? З замглёнімі ідэямі, са згубленай надзеяй выхаду па-за рэальную прастору XIX веку: яшчэ большая варажнечка, страшнейшая вайны, усё жывем у палоне міфаў. А я? У восьмай дэкаадзе перамог трэх вострыя прыступы тромбафлебіту і пасля гэтага дасягнення напісаў шэсць кніжак. Толькі хто іх чытае.

2. Чакае нас тэхнатронная эра, у якой растворыца этнасы, нацыі і народы. На Зямлі калія шасці тысяч моў. 90 працэнтаў асуджаны на знікненне ў самым недалёкім будучым. Ужо цяпер штогод знікае ў сярэднім 12 моў, а ад 25 да 50 працэнтаў практична не выкарыстоўваеца ў штодзённым жыцці. Дык зычу беларусам, каб у наканаваным поступе захавалі памяркоўнасць.

Сакрат ЯНОВІЧ — пісьменнік



Фота Лявона ТАРАСЭВІЧА

1. Асабіста запамятаеца мне яно ўзнікненнем „Нівы”, без якое я не быў бы Сакратам Яновічам.

А ў грамадскім сэнсе запамятаеца еўрапейскай фіналізацыяй беларускай нацыянальнай культуры. Якая, як кожная літаратура, ёсьць ужо несмяротнай,

Дачакаць ХХII стагоддзя

[1 ⚡ працяг]

натуры. Можа гэта гучаць даволі парадоксальная, але пры канцы дваццатага стагоддзя пра чалавека ведаем не намнога больш, чым антычныя грэчаскія інтэлектуалы, якія рабілі тэарэтычныя высновы толькі на аснове назірання чалавека і прыроды. Г.зв. цывілізацыйны прагрэс дае нам ілюзію часця, аднак жыхар Зямлі мае штогод меншы шанц піць чистую воду, глядзець на сініе неба і зрабіць пару кроку, не падпарадкоўваючыся нейкім важным законам.

Дваццатае стагоддзе ў Еўропе пачыналася ад канфлікту ўсіх з усімі. Народы Еўропы, нягледзячы на тое, што панавалі амаль над усім светам, не маглі змірыцца з тым, што іх суседзі дасягнулі тое самае. Пры канцы XIX стагоддзя ніхто і нікому не верыў, усе рыхтаваліся да мілітарнай канфрантациі. Вайна, якая пачалася ў жніўні 1914 года, цягнулася — з дваццатагодовым перапынкам — да жніўні 1945 года, калі амерыканцы прадэмансстралі японцам свае новыя тэхнічныя магчымасці зніштажэння жыцця на Зямлі. На франтах усяго свету — лічаць гісторыкі — загінула ў тым часе каля 80 мільёнаў салдат. У выглядзе палітычных сістэм матэрыялізаваліся дзве ідэалогіі — фашызм і камунізм, якія палічылі мэтазгодным зніштажэнне „горшых” народаў і „непралетарскіх” класаў. Сімвалам дваццатага стагоддзя з'яўляюцца таксама брацкія магілы ў Асвенціме ці на Салаўках, дзе прымысловай тэхнікай пазбаўляліся жыцця мільёны людзей.

У другой палове дваццатага стагоддзя страх, звычайны страх, стрымоўваў найбольшых драпежнікаў чалавечага роду перад агрэсіяй. Расіяне і амерыканцы, хаяць назапашвалі ракеты, якімі ў 10 разоў маглі б знішчыць планету, баяліся, што кожны радыкальны рух супраць ворага можа абазначаць самазніштажэнне. Таму хаяць самі не маглі накінуцца на сябе з кулакамі, змагаліся праз пасрэдніцтва малых народоў. Карэя, В'етнам, Куба, Конга, Ангола, Афганістан, а ў канцы Косава — гэта толькі некаторыя пункты на Зямлі, якія вызначалі крывавы шлях гэтай глобальнай вайны. Банкрутства камунізму ў расійска-савецкай імперыі кіркуху палаходзіла атмасферу ў Еўропе і свеце. Хаяць яздернай зброі на свеце не стала менш, аднак перспектыва глобальнага канфлікту пакуль што не існуе. Гэтым менавіта канец дваццатага стагоддзя адрозніваеца ад канца дзесятніццатага, што не выступае сітуацыя, якая пагражае непазбежнасцю ваеннага канфлікту. У Еўропе, дзе пачыналася ўсе сусветныя вайны, узникла сістэма, якая спрыяе палітычнай і эканамічнай інтэграцыі народаў, якія яшчэ не бывалі ўзаемадзельнай.

намічай інтэграцыі народаў, якія яшчэ не бывалі ўзаемадзельнай. Краіны Усходняй Еўропы добрахвотна хочуць далучыцца да заходніх еўрапейскіх супольнасці, якую стварылі народы, сотнямі гадоў змагаючыся з сабой за панаванне на нашым кантыненце. Такога ў гісторыі Еўропы яшчэ не бывало.

Найболыш багатыя і магутныя гэтае свету дайшлі ў канцы да вываду, што зусім не трэба пасылаць свае войскі на тэрыторыю, якую хочацца кантроліраваць. Хапае дзеля гэтага карумпаваць мясцовую эліту. Не так цяжка гэтае зрабіць, калі нехта мае гроши. Пару мільярдаў долараў, заінвеставаных у сродкі масавай інфармацыі ці банкі ва Усходняй Еўропе далі нашмат лепшы палітычны вынік, чым сотні мільярдаў долараў, якія раней кожны год прызначаліся на пабудову яздernых ракет, самалётав, падводных лодак. Толькі пры канцы дваццатага стагоддзя аказалася, што найтанный заваёваўца новыя тэрыторыі шляхам капіталаўладання ў фарміраванні свядомасці мясцовага грамадства. Сёння, напрыклад, палякі адчуваюць сябе, што жывуць у сваёй, свабоднай краіне, самі выбіраюць улады свае дзяржавы, хаяць большасць банкаў, якія вызначаюць накірункі гаспадарчага развіцця, ці пераважная колькасць сродкаў масавай інфармацыі, якія акрэсліваюць способ мыслення грамадзян знаходзяцца ў руках замежных цэнтраў.

Жахліва дваццатае стагоддзе канчаецца таксама — зноў парадаксальна — даволі аптымістична для Беларусі. Без вялікіх намаганняў беларусы адрадзілі ў 1990-1991 гадах сваю дзяржаўнасць. Палітычная кан'юнктура ў свеце спрыяе яе існаванию, нягледзячы на абыякавасць большасці грамадства і адкрыту варожасць да незалежнасці з боку ўлад.

Усё паказвае, што пачатак новага стагоддзя і тысячагоддзя ў Еўропе і свеце павінен спрыяць гуманітарызацыі жыцця на нашым кантыненце. Варта, аднак, памятаць, што найбольшай небяспекай для людзей заўсёды былі самі людзі. Можна толькі чакаць, што пасля вонкі ХХ стагоддзя не народзяцца на нашай планеце новыя Леніны, Гітлеры, Сталіны, Павелічы, Мао Цзэдуну, Пол-Поты, Кім Ір Сену ці падобнага кшталту злачынцы. Нованараджаным трэба жадаць дачакаць дваццата другога стагоддзя. Калі не здаўшыся нічога апакаліптычнага, а цывілізацыйныя дасягненні будуть выкарыстоўвацца для добра чалавека, таёкое пажаданне можа стаць цалкам праўдападобнай рэальнасцю.

Яўген МІРАНОВІЧ

Кніга пра беларусаў у міжсвеенай Польшчы

Рэдакцыя „Нівы” пачынае працу над чарговай (пасля „Бежанства 1915 года”) мемуарнай кніжкай аб лёсах беларусаў Беласточчыны. Будзе гэта калектыўная кніга пад рабочым загалоўкам „Штодзённае жыццё беларусаў у міжсвеенны перыяд”. У ёй будуть змешчаны ўспаміны жыхароў сёnniшняй Беласточчыны аб эканамічным, рэлігійным і культурным жыцці ў II Рэчы Паспалітай. Апрача ўспамінаў у кнізе будуть змешчаны фатаграфіі, дакументы і навуковыя каментары.

Звяртаемся да нашых чытчыкоў з запіскам пасадзейніцаў выхаду кнігі. Просім прысылаць у рэдакцыю ўспаміны, фатаграфіі і дакументы гэтага перыяду (пасля выкарыстання будуть вернуты ўладальнікам), або паведамляць нам адрасы асоб, якія захочуць падзяліцца з намі ўспамінамі, а нашы журналісты наведаюць іх ды запішуть іхнія аповеды.

Матэрыялы просім дасылаць у рэдакцыю да канца чэрвеня 2001 года.

Рэдакцыя

Свой павет

Нашумеў на нашым падляшскім падворку г.зв. ліст 14-ці, але сапраўднай дыскусіі так і не выклікаў. Асноўная прычына, відаць, у змесце ліста, у якім знаходзім толькі пералік крыйдаў, і ніякіх патрабаванняў. У выніку шмат хто з палякаў мог запытацца, чаго нам нарэшце трэба: пасадаў, грошай ці можа Беластоцкага краю?

Для мяне таксама няясна, чаго хацеці дасягнуць царкоўныя праваслаўныя колы, з якіх гэты ліст выйшаў. Добра, што звярнулі ўвагу на тое, што праўлема самаадчування рэлігійнай і нацыянальнай меншасці ў Падляшскім ваяводстве існуе. Тым не менш мусім сказаць сабе самім, чаго нам трэба.

Без адказу на гэтае пытанне, інакш кажучы, без праграмы, прадметам палітычных размоў будзе толькі месцы на выбарчых спісках, будучыя пасады ў ваяводстве, ды сякія-такія гроши на нешта.

Я сам займаўся кабінетнымі гульнямі ў паслоў і віцэ-ваяводаў, таму нікога тут не хачу дакараць. Не здзіўлюся таксама, калі чытач будзе здагадвацца, якую гульню менавіта гэтым тэкстам хачу згуляць. Усё-такі маю на дзею, што хто-небудзь над гэтым тэкстам задумаецца.

Ліст 14-ці даказвае, што праваслаўныя колы здольныя выступаць як арганізатор пратэсту. Ніякіх патрабаванняў у гэтым лісце няма, бо быць не можа. Немагчыма стварыць праграму, якая аб'ядноўала б усіх праваслаўных палякаў, беларусаў і украінцаў. Скажу больш, немагчыма стварыць праграму, якая аб'ядноўала б усіх праваслаўных беларусаў. І не таму, што беларусы падзяляюцца на палітычныя групоўкі, абычым усе ведаюць.

На маю думку, асноўны падзел беларусаў гэта падзел на беларусаў беластоцкіх і правінціяльных.

Беларусы ў Беластоку жывуць як эмігранты ў нейкім Нью-Йорку ці іншым Манчэстэр. Праз пакаленне ніякіх беларусаў тут практычна не будзе.

Скажу больш, нават праваслаўных палякаў будзе тут толькі жменька. Цяпер усіх праваслаўных у Беластоку 30-40 тысяч (хутчэй трыццаць як сорак). Прытым гэта старэйшае і сярэднє пакаленне. Некалькі гадоў таму я даследаваў, што ў царкве ў Беластоку ахрышчаных было 8% ад агульнай колькасці новонароджаных у горадзе дзяцей. Праз 20 гадоў практычна ўсе яны створаць сужонствы з католікамі. Выхаваны ў адной з палякамі культуры, навучаны ў класах, дзе праваслаўных вучняў двое-трое інакш зрабіць і не змогуць.

Ператрываць больш за адно пакаленне як праваслаўныя, так беларусы змогуць толькі там, дзе іх большасць або адносна многа, дзе жывуць кампактна, значыць, у Гайнайскім павеце, часткова ў Бельскім і Сямітыцкім.

Агульна кажучы, прасторны цэнтр выжывання беларусаў знаходзіцца між Бельскам і Гайнайскай. Тым часам у выніку канцэнтрацыі эліты ў Беластоку тут вырашаецца, хто будзе кандыдатам у выбарах як ад беларусаў, так і ад праваслаўных. Бельскім і гайнайскім беларусам адводзіцца роля гарматнага мяса.

На мой погляд, калі наша выжыванне як беларусаў перш за ўсё звязанае з Бельшчынай і Гайнайшчынай, дык якія-небудзь праграмы павінны стварацца з улікам інтэрсаў перш за ўсё гэтых жа Бельшчыны і Гайнайшчыны.

Прычына таго, што гэтыя інтэрсы не бяруцца ва ўлік — не толькі ў нейкай прыываце беластоцкай эліты, але і ў тым, што Бельск і Гайнайска, як толькі помню, заўсёды ідуць асобна. Што там Гайнайска і Бельск. Кожны, хто цікавіцца тым, што адбываецца на нашым падворку ведае, што Гайнайская гміна не ладзіць з горадам, падобна як павет. То самае ў Бельску, толькі што да ўсяго таго гмінай кіруюць украінцы, а паветам — палякі.

Я разумею, што ўсе гэтыя непалады так лёгка не знікнуць, усё ж такі хачу сказаць: калі Гайнайска і Бельск не аб'яднаюцца, дык хутка пойдуць у след за Беластокам у палітычныя нябыт.

Беспрацоўных будзе яшчэ больш

Бельскі павет, які састаўляюць шэсць вясковых гмін (Бельск, Бoцькі, Браньск, Вышкі, Орля і Рудка) і дзве гарадскія (Бельск-Падляшскі і Браньск) — гэта павет маладых людзей. 54 працэнты яго жыхароў складаюць працаздольныя людзі, а толькі 21 працэнт — пенсіянеры.

На канец кастрычніка 2000 года ў павеце зарэгістраваных было 3 050 беспрацоўных, з ліку якіх пераважная большасць праўлявае ў гарадах (58% у Бельску і 6% у Браньску). Асноўную групу беспрацоўных складаюць асобы з сярэдняй (32%) і падставовай (28,8%) адукцыяй. Працы шукаюць 102 асобы з вышэйшай адукцыяй, што складае 3,4% ад агульнага ліку беспрацоўных. Сістэматачна скарачаецца лік асобы, якім належыцца грашовая дапамога па беспрацоўі — на канец верасня права на фінансавую дапамогу мелі толькі 352 чалавекі. Затое расце колькасць асобы, якія атрымліваюць дапамогу толькі на дзяцей — 520 атрымальнікаў. Павятовая ўстанова па працаўладкаванні (ПУП) выплатіла аднаразовую падтрымку сем'ям, у якіх троє і больш дзяцей.

Велічыня дапамогі па беспрацоўі (паўгадовая пасля мінімуму года бесперапыннай працы) у асноўным складае 446,70 зл. Асобы з працоўнымі ста-

Калісі я думаў, што такое аб'яднанне можна правесці зізу, праз, напрыклад, саюз гмін. Цяпер ведаю, што пры нашай няздолнасці да са-маарганізацыі мусім упісвацца ў ад-міністрацыйныя структуры, створа-ныя ўладамі. Ды і структура нам па-трэбная існуе: гэта павет.

Справа ў тым, што гэта мусіць быць павет, які аб'ядноўвае ўсе кампактна паложаныя гміны з перавагай беларускага насельніцтва. Практычна, гэта павінен быць павет, які аб'ядноўвае бы прынамсі сённяшні Гайнайскі павет і беларускія гміны Бельскага павета з горадам Бельскам.

Тут, вядома, адразу паўстае пытанне: а дзе будзе сталіца гэтага павета, у Бельску ці ў Гайнайцы. На першы погляд тут слабейшая пазіцыя Бельска, бо дэмографічныя працэсы тут такія, што праваслаўныя тут хутчэй старажытнікі магчымасць перамогі ў выбарах. У Бельскім павеце ўжо гэта адбылося. З другога боку, дзяржаўныя ўлады, ліквідуючыя працервную колькасць паветаў, што непазбежнае, хутчэй скасујуць Гайнайскі павет і далучаць яго да Бельскага. А Гайнайска, як усе мы чулі, можа тады мець і 5 тысяч жыхароў. Такім чынам, Бельск і так будзе сталіцай павета. Наш беларускі інтэрэс у тым, каб гэта быў павет з беларускай большасцю, г.з., кажучы адкрыта, без гмін Рудка, Браньск і Бoцькі.

У прыватных размовах я чуў не раз: немагчыма, дзяржаўныя ўлады на гэта не згодзяцца. Таму пытаюся публічна: як даведацца, згодзяцца ці не згодзяцца, пакуль мы з гэтым афіцыйна не выступім? А пакуль не назавем адкрыта, у якіх межах звычайнага павета патрабуем, каб выжыць, дык будуць нас падзраваць у нейкіх сепаратысцкіх праектах нейкага Беластоцкага краю.

Не мая тут задача, каб ствараць стратэгію развіцця такога павета. Магу толькі сказаць, што на маю думку, пабольшыцца магчымасць дабіцца дапамогі як ад урада, так і ад еўрапейскіх устаноў у сувязі з пашырэннем Белавежскага нацыянальнага парку. Па-

большыцца наогул магчымасць непасрэднага выхаду на Варшаву, амбінаторычныя структуры Падляшскага ваяводства. Дарэчы, я не ўпэўнены, дзе цяпер больш выхадаць з Бельскім і Гайнайскім: у Беластоку ці ў Варшаве і каторая дыяспара больш уплыўовая.

Вышэйсказанае — гэта праграма выжывання, а не выбарчая праграма. Усё-такі ад выбараў не ўцячы, бо ўваходзім у выбарчы год. На мой погляд, беларускім кандыдатам у гэтых выбарах павінен быць нехта з бельскіх або гайнайскіх самаўрадавых дзеячаў. Выстывіць гэтага кандыдата павінны разам гайнайскіе і бельскіе асяроддзі. Гэтага кандыдата павінны падтрымаць іншыя самаўрадавыя і арганізацыі, аб'яднаныя ў Беларускі выбарчы камітэт.

Такі кандыдат, як мне падказвае досвед з усіх выбараў, якія дагэтуль адбыліся, можа атрымаць некалькі тысяч галасоў. Напэўна замала, каб выйсці ў парламент з асобнага беларускага спіска. Магчыма, досьць, каб праўсці са спіска нейкага вялікага выбарчага блока, каб узяць, напрыклад, пяты мандат, які дадзены блок возьме.

Практычна, усе аналітыкі згодныя, што будзе адна падляшская акруга з 13 мандатамі. Даволі згодныя ўсе і ў тым, што з гэтых 13 мандатаў па 5 возьмуць АВС і СЛД, па адным — УВ і ПСЛ, адзін дастанецца немаведама каму. Тэарэтычна гэта можа быць мандат незалежнага Беларускага выбарчага камітэта.

Не буду таксама раіць, з кім, калі не самім, ісці на выбары. Сцверджу толькі наяўны факт: ніхто з Бельска ці Гайнайскіх не атрымае добрага месца на ніякім спіску, калі будзе за гэтае месца змагацца ў адзіночку, без падтрымкі ад'янданага асяроддзя.

Пярайдзе такі кандыдат у Сейм, ці не пярайдзе, Беларускі выбарчы камітэт павінен пасля выбараў пераўтварыцца ў самаўрадавую арганізацыю, якая будзе надалей адстойваць інтэрэсы жыхароў нашых гарадоў і гмін.

Алег ЛАТЫШОНКА

вялі да таго, што менш беспрацоўных карыстаецца актыўнымі формамі пас-рэдніцтва ў пошуках занятку. Разна-родныя формы процідзейння беспра-цоўных з прыцягненнем сродкаў Фонду працы толькі ў нязначнай ступені раз-раджаюць складаную сітуацію на ла-

кальным рынку працы. Раушча папра-віць сітуацыю можа толькі стварэнне новых месц працы. Гэтamu працэсу павінны садзейнічаць **самаўрадавыя ўла-ды і мясцовыя суб'екты гаспадарання**.

Міхал МІНЦЭВІЧ

Фота аўтара



Павятовую ўстанову па працаўладкаванні ў Бельск-Падляшскім наведвае штораз больш беспрацоўных.

Клуб тых, што апісваюць сваё



Надзея Дудзік і Ніна Цыванюк услыўляюць у вершиах родную зямлю. З войтам Яўгенам Семенюком.

Створаны Гарадоцкі літаратурны клуб, бо час урэшце настаў адпаведны. Каб працягваць традыцыі віленскай „Нашай нівы”, куды пісалі адсюль гарадчанін М. Арол (Сцяпан Пятэльскі) і меляшковец Каршун — Янук Дарашкевіч. „Наша ніва” з пачатку XX стагоддзя была такім „клубам”, які яднаў тых, хто працуе на роднай ніве словам і думкай. Хто вядзе асабістую хроніку падзеі души сваёй і грамадства. „Наша ніва” была такім „клубам” не аднаверцаў (у сэнсе маналіту і манатоніі), а гуртавала людзей розных, і па адукацыі, і па палітычнай думцы, па вера-

вызнанні, але сеючых і даглядаючых роднае. Мо таму і на першай сустречы ў Гарадку, задумваючыся над назовам клуба, падалі імёны вельмі блізкія і раллі, і традыцыі — „Ніва”, „Замчышча”, „Замак”, „Парог”, „Бацькаўшчына”. А пісьменікаў тут, як жартам раней казалася ў „Гарадоцкіх навінах” — „будзе з дваццаць”. Вядома, не ўсе маглі прыбыць на сустречу, на якую спрасіў усіх Янка Карповіч з ГОК — Дому культуры імя Кастуся Каліноўскага. Сам Янка — нядрэнны празаік, але, кажа, за музыкаў ды домам часу не мае пісаць. Янка выступіў з гэтай вось пра-

пановай, каб неяк сабраць усіх з Гарадоцкай гміны, што пішуць. На беларускай, на польскай мове. Сярод іх — шырокавядомыя творцы як Ніна Цыванюк, Ян Грыцук (яго сатырычныя вершы ведаюць ва ўсім Падляшскім ваяводстве). Надзея Дудзік, Кастусь Казлоўскі (лаўрэат дзеяці літаратурных конкурсаў), Ян Федзюкевіч. Прыйшлі яшчэ, вядома, не ўсе, апроч іх — Мікалай Гегель, маладая Моніка Асінская. Быў і Рышард Шульчык з Варшавы, які піша ў „Гарадоцкіх навінах” пра спорт, але, паводле мяне, у яго відаць несумненны талент.

— Як трэба, буду пісаць, але актыўна ў клубе дзеяціцаць не буду, — зазначыла адна са стваральніц славутага хору, аўтарка шматлікіх песен пра Гарадоцкую зямлю Ніна Цыванюк. — Я перайшла цяжкую аперацию сэрца, я „ніяпэўны” чалавек. А для таго толькі, каб фігураваць у спісках... я не ўмею. Я жыщё пражыла так, што ўсё, што належна мне, выконвала сумленна. Я, Ясю, назначаю, мо не буду занадта актыўнай, але пісаць буду. Шмат у мяне і напісанага, маю вось сыштак сёння. Але ж не ўсё надрукуюцца. Бо я шчыра пішу пра рэчаіснасць — ўсё, што думаю. Я пішу для сябе. Знаеш, не ўсё гэта каму спадабаецца. Я і пра палітыку моцныя вершы маю, пра выбары ўсялякія...

— Я скажу, чаго я сюды прыйшоў, — узняўся з-за стала мажны Кастусь Казлоўскі. — Я за літаратурную групу. За такую, як у Нарве ўзнікла, або нават такую як „Белавежа”, ды шматмоўную. Бо змагацца таксама трэба і з выдаванне сваіх твораў. А сваімі сіламі, паасобна, мы не ўзмозе друкаваць

ца. І цікавую групу хутчэй заўважаць. І гроши на друк сабраць лягчэй.

Не пакінуў сходу і войт Гарадоцкай гміны Яўген Семенюк, бо меў ён магчымасць выслухаць прапановы і пачвердзіць ахвоту дапамагчы клубу і пасобным творцам.

— Кожны піша і пісаць будзе на той мове, якую лепш ведае, якою можа выразіць тое, што думае і адчувае. А будзе гэта ў карысыць „Гарадоцкім навінам” і чытачам, бо ж найлепшыя творы будуть друкавацца ў нас, — сказаў рэдактар Юрка Хмялеўскі. — Кожны аўтар будзе прадстаўлены ў паасобных нумарах нашага гмінага месячніка, з біографіяй, звесткамі пра дасягненні, найлепшымі творамі.

— Можам, калі ўсё добра будзе, і газета асягне „пачытнасць”, і знойдуща нейкія гроши, і будзе гэта заўважана і ўладамі, і збоку, выдаць зборнік усіх аўтараў, — дадаў Янка Карповіч, які, пакуль не выбраны старшыня, будзе кіраваць сябрынай.

Тут войт падкрэсліў:

— Будзем выдаваць. І спонсара знойдзем. Не маю наконт гэтага сумнення. Хоць бы на конкурс актыўізациі вёскі ўдалося нам дастаць гроши, і выигралі мы, а гэта — вялікая прамоцыя ўсія гміны. А кнішка такая таксама была б прамоцыяй, і гміны, і людзей. Ваша заданне — сабраць найлепшыя матэрыял, каб быў ён варты выдання. А я, калі надалей буду войтам, зраблю ўсё, каб альманах выйшаў.

— Трэба нам сягнуць да рэзерваў, гэта значыць, школы, — звярнуў увагу Кастусь Казлоўскі. — Мы тут, так сказаць, сярэдняга ўзросту, а трэба прыцягваць моладзь. А ў Гарадоцкай школе ёсць прынамсі дзесятак таленавітых моладых людзей.

Міра Лукша

Фота аўтара

Міхась Забэйда-Суміцкі

(заканчэнне; пачатак у 52 н-ры)

У 1965 годзе Міхась Забэйда па запрашэнні ГП БГКТ канцэртаваў на Беласточчыне. Даў ён тут восем канцэртаў: у Міхалове, Гарадку, Бельску-Падляшскім, Саколцы, Гайнайцы, Мілейчыцах і два ў Беластоку.

А вось урывак са справаўдзачы ў „Ніве” з канцэрта ў Гарадку:

„Цудоўны голас Міхася Забэйды-Суміцкага! Пра яго паэты ўжо складалі вершы. І сапраўды трэба быць пазатам, каб пераказаць у словах бяздонную глыбіню і бязмежны дыялазон гэтага голасу. Нават тады, калі мастак выконвае песні на незразумелых тут англійскай, нямецкай, італьянскай і чэшскай мовах, голас яго, бы магніт, прыкоўвае ўвагу ўсіх прысутных. Але вось плынуць слова вядомыя ад калыскі. Спявак выконвае беларускія народныя песні і песні беларускіх кампазітараў. У іх адчуваецца неаб’емнае раздолле палёў і лугу Беларусі, дзе салаўі спаборнічаюць з жаўрукамі, дзе звініць сялянскія косы, дзе пастушок выводзіць

свую сумную думку, дзе маці пахілецца над калыскай дзіцяці. За гэтыя песні дораць спевака найбольш гучнымі воплескамі. Яго голас гучыць цяпер як гоман капрызной ракі, як рэха буры, як песня вяковых лясоў”. („Ніва”, 7.11.1965 г.).

Усё сваё працавітае жыццё Міхась Забэйда-Суміцкі заставаўся верным найпрыгажэйшым летуценніям матчынай песні і матчынай беларускай мовы.

З беларускай вёскі прац свет пранёс ён беларускія мелодыі, спявачы іх сотні разу сотням тысяч слухачоў. Быў ён над-

та сціплым чалавекам, застаўся нязменным, непадкупным найбольшай славе. У сваіх успамінах ён скромна напісаў, што „удалося зрабіць так мала, у парыўнанні з тым, што хацелася зрабіць”. Далей ва ўспамінах ён сцвярджае, што меў прызнанне чэхаславацкіх улад. Недаднічы быў ён старшынёю камісіі цэнтральных рэспубліканскіх аглядзів народнай творчасці па сольным спеве. Быў ён членам секцыі канцэртных мастакоў, якая аб’ядноўвала найлепшыя артысты ўсёй рэспублікі. За сваю плённую мастацкую працу атрымліваў ён прэміі ад чэшскага музычнага фонду „За майстэрскае выкананне песень сучасных чэхаславацкіх кампазітараў”.

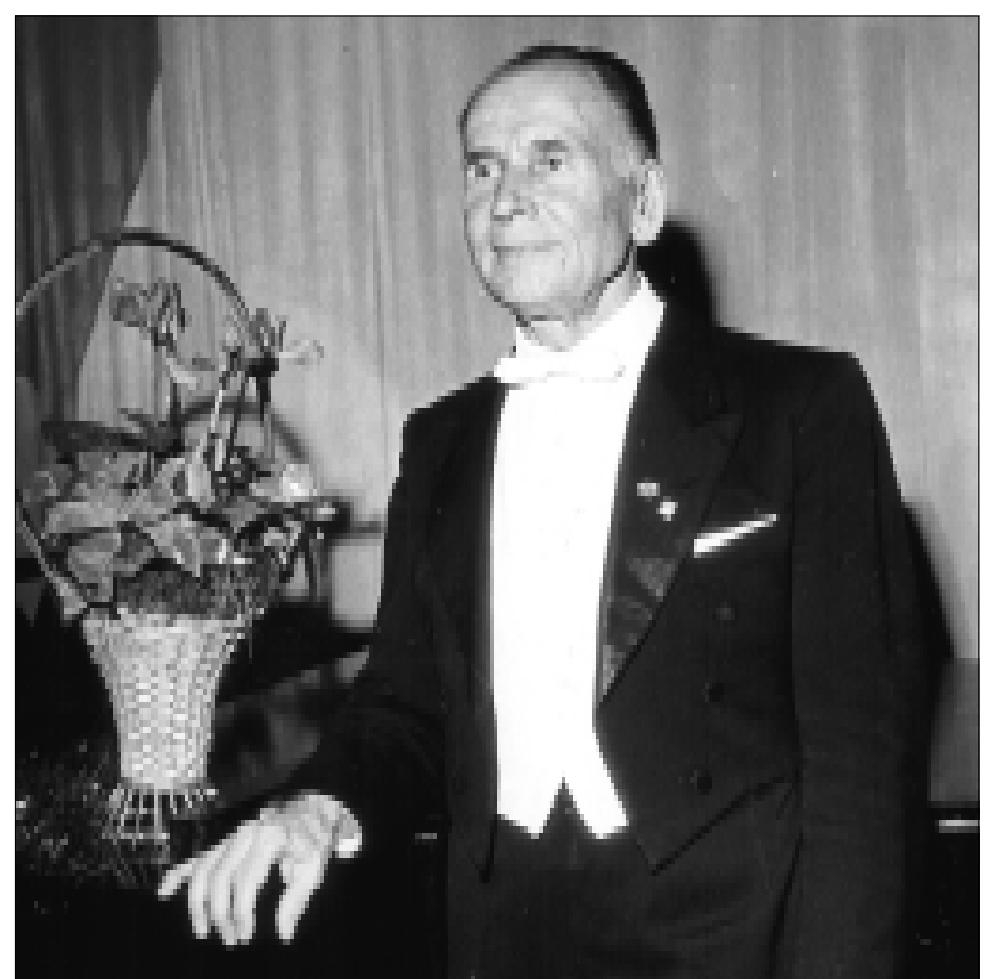
Міхась Забэйда-Суміцкі ўсё жыццё быў чалавекам надта хваравітым. Яго родны брат, Валодзя, дажыў да 22 гадоў і памёр ад сухотаў. Міхась таксама пакутаваў ад захворванняў лёгкіх і вымушаны быў лячыцца. Ён надта баяўся, каб не прастудзіць сваё горла і нават летній парою абвіваў шыю шалікам.

Спявак напісаў ва ўспамінах: „Мне было і бывае вельмі трудна — але аб гэтым пісаць не буду”. Ён меў пастаянныя нястачы фінансавых сродкаў на сваё ўтрыманне. Каб зарабіць на скромны працьгутак, быў рэпетытарам, прымаў дзяцей на прыватныя лекцыі спеваў і гры на фартэпіяна.

Міхась Забэйда-Суміцкі памёр 21 снежня 1981 года.

Таленавіты беларускі спявак жыве надалей у сэрцах сваіх слухачоў, асабліва тых, якія ведалі яго асабістам.

Віктар ШВЕД



Ляці мая песня

Mihais Zabeydu-Sumitskam
Чароўных гукаў родных слоў
Стрымаць не змогуць нават межы:
Яна вярнулася ізноў
З далёкай Прагі ў Белавежу.

Дзе толькі велічны, з агнём
Плыў мілагучны голас звонкі,
Зайсёды разам з Mihaisem
Спявала родная старонка.

Журчай празрысты ручаёк,
Аб нечым пушча гаманіла,
Граў на жалейцы пастушок,
Плыў шчэбет птушак лёгкакрылых.

Дык хай далей чуліва так
Старонку родную ўслыўляюць —
Зайсёды малады мастак
І песня, вечна маладая.

Віктар ШВЕД

Зорка

СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ



Аўтары „Зоркі” з розных куточкуў краіны.

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

У чыстай кроплі дажджу

Зноў зборнік мае загаловак з верша Мажэны Жменькі. Падсумаванне, згадка пра чистую крыніцу творчасці, плён роздумаў? Кніжка застанеца; яна, можа, больш памятка пра тое, што мы тут, на роднай зямлі, тварылі, „меншыя” ці „большыя”, паэты. Сярод тых, хто прымаў удзел у конкурсе, больш тых, хто не бачыць сябе ясна ў паэзіі, у змаганні са словам, больш — у жыцці, якое ёсць паэзіяй, толькі трэба гэта заўважыць. Угледзець у хвіліну часам раптоўнага асвялення душы, бо ж і паэтам рэдка бывае той, пра якога кажуць, што ён ім ёсць. А найбольшыя паэты — маленькая ўзростам і ростам людзі — дзеци. Моладзь. Рэдка хто з іх не піша. Не ўсе ведаюць, што яны стараюцца запісаць на паперы няўлучае. Хвілю, стан акрыленай, чыстай душы. Кроплю дажджу, слязы. Хвіліну вясёлую і ўдумлівую. Шчымлівае пачуццё адказнасці за сваё слова.

Пачынаючы ад Олі Максімюк, наймалодшай удзельніцы конкурсу, вучаніцы тады II класа, якой не вель-

мі даваліся беларускія літаратуры, каб паспець запісаць думку. З групы вучняў пачатковых школ вылучаюцца творы Марціна Барташэвіча, Анэты Галімскай (тады ў VII класе) і Касі Ярашэвіч (я, крыху боязна, прадказваю Касі дарогу ў літаратуру, якая не ёсць лёгкай). З ліцэістаў — з прыемнасцю бачым вельмі спелыя, ўсё лепшыя вершы Юркі Буйнюка (цяпер ён ужо студэнт, а пачынаў пісаць у IV класе пачатковай школы). З прыемнасцю сустракаем дзяўчат, якія не „толькі пішуць” — Аню Садоўскую, Юстыну Грыщук, Ілону Карпюк — „знічак”. Вядомых з нашых старонак Мажэну Жменьку, Басю Казіміяру, Жанэту Ролю. Тэксты, ці не найлепшыя ва ўсім зборніку — Юстыны Каравалько, вельмі спелай, удумлівой, часам горкай у бачанні свету...

Пацікаўцеся зборнікам твораў вашых сяброў, старэйшых калег, таксама, у далейшай частцы вашых... бабуль, дзядуль. Людзі, якія валодаюць родным словам — яшчэ больш родныя.

Міра Лукша

Быць як маці — добрым чалавекам

Чалавек, на якога я хачу быць падобнай, гэта мая маці. Калі на ўроці беларускай мовы мы апрацоўвалі такую тэму, я вырашыла напісаць працу пра яе. Мая мама ніzkага росу, настаўніца, вучыць дзяцей польскай мове ў ПШ у Нарве. Калі яна дзяжкурыць на калідоры, яе голас чуваць у другім канцы школы. Аднак не таму я хачу быць такой, як яна. Што я хацела б пераняць ад маці?

Іаанна КАНАНЮК,
II „а” кл. Гімназіі ў Нарве

Снегань

Месяц посту,
Смутку.
Снегань.
Час роздуму над жыццём.
Гэта месяц
у якім спіць прырода.
І я разам з ёю.

Іаанна КАНАНЮК

Зіма

Настала белая пара —
Зіма.
Яна мая —
Зіма!
Дзіцячае шчасце.
Хадзі да мяне!

Марта КУПЧУК

Зіма

Зіма — тримае ўсё мароз.
Зімой — усё белае як снег.
Мароз шчыпае нас у нос.
Сняжынкі лётаюць пад небам.
Снегавік паставілы сябрамі
Спаглядае, як гуляем.

Марта АСТАШЭУСКАЯ

Мама

Гэта ўсё што маю.
Маму маю каҳаю.
Мама мая дарагая
Вучыла мяне хадзіць.
Сваімі грудзямі карміла
І роднай мовы вучыла.

Кася ФІЛІПІК

Крынічка ў Кнарыдах

Кнарыды — невялічкая вёска. Непадалёк яе, у полі, стаіць драўляная царкоўка — крынічка. Яна распаложана над магічнай крыніцай. Вада з гэтай крыніцы, як кажуць людзі, мае цудадзейную сілу. Пра ўзнікненне крыніцы існуе цікавая легенда.

Даўным-даўно цяжка было жыць людзям на свеце. Непасільная праца бедных сялян у полі ў пана прымушала іх быць паслухмянімі. Людзі прасілі, каб памяняліся іх сацыяльна-бытавыя ўмовы. Прасілі сілу для далейшага жыцця. Цяжкая праца, беспрасветнасць — усё гэта спрыяла хваробам. Людзі нядужалі, хварэлі, паміралі — не было нікага ратунку.

Аднойчы адзін вельмі хворы чалавек маліўся Богу, прасіў лёгкай смерці. Перад ім з'явілася Божая Маці і загадала, пайсці за ёю. Давяла яго да сённяшняй крынічкі і сказала: „Напіся вады, а будзеш здаровы”.

Чалавек паслухаў Дзеву Марыю і напіўся вады. Сілы да яго вярнуліся. Шчаслівы, разнёс цудоўную вестку па ўсёй ваколіцы. З гэтай падыходзіць да цудатворнай крынічкі ў Кнарыдах, каб пабачыць і скарыстаць з яе дабрадзейнасці, каб пераканацца аб Божай сіле, нягледзячы на сваё веравызнанне.

Кася ЯРАШЭВІЧ

Польска-беларуская крыжаванка № 53

Запоўніце клеткі беларускімі словамі. Адказы (з наклееным контрольным талонам) на працягу трох тыдняў дашліце ў „Зорку”. Тут разыграем цікавыя ўзнагароды.

		Park Próg					
	Woda				Ognisko Gama		
Waga							Skarb
Korowód							
Dom							
Ogród							

Адказ на крыжаванку № 49: Капітал, сані, Нараб, карк, Пасха. Карта, пісака, Тарас, анарх, клічка.

Узнагароды, запісныя кніжкі, выйграць: **Марыя Сцепанюк** з Ляхоў, **Барбара Тэрэшук** з Гайнавікі, **Каміля Федарук**, **Анна Хількевіч**, **Агнешка Семянюк** і **Анна Бура** з Бельска-Падляшскага. Віншую!

Увесь час памятаю



Пропадобнамучанік Серафім.

Дваццаць трох навамучанікаў Мінскай епархіі праслаўлены былі Беларускай Праваслаўнай Царквой 12 снежня 1999 года. Сярод праслаўленых быў свяшчэннамучанік Серафім, архімандрит Жыровіцкі, які з 1935 па 1939 год узначальваў прыход у Курашаве.

— Застаўся ён у маёй памяці яшчэ з маладосці. Убачыў я яго, як з паломніцтва ішоў праз нашу вёску і маліўся. На маю старасць сам прыйшоў у хату. Яго іконку прынесла суседка Ірэнка, — расказвае Ян Малашэўскі з Гайнайкі.

У жыцці навамучаніка Серафіма Жыровіцкага паведамляеца, што некаторы час служыў ён у Белавежскай пушчы. Разам з Юркам Радзецкім наўедалі мы Курашава. Юрка ўжо ведаў, што бацюшка жыў у Яна Артышку, народжанага ў 1913 годзе.

— Бацюшка адданы быў Богу. Прыйходзілі да яго людзі з усялякімі бедамі. Бывала, што пасля богаслужэння ажно да адвячорка служыў малебны. У нашай хате збіраліся дзецы і старэшыя людзі і бацюшка вучыў іх співаць і настаўляў як жыць, — з радасцю расказваў Ян Артышук.

Згадзіўся ён паказаць нам помнік бацюшку Серафіму на мясцовых могілках за вёскай. Побач драўлянай царквы заўважыў я белы помнік. Здалёк напамінаў ён звычайны мураваны крыж.

Падышоўшы бліжэй, заўважыў я падставу крыжа ў выглядзе адкрытага Евангелля на высокім пастаменце. Помнік многа разоў перамалёўваўся і нельга было расчитаць слова на Евангеллі.

У зворотнай дарозе заехалі мы да мясцовага настаяцеля, айца Мікалая Грыгарука, каб даведацца, якія дакументы пра бацюшку Серафіма захаваліся ў царкоўным архіве. На жаль, дакументаў з міжваенных часоў няма. Айцец Мікалаік накіраваў нас да Валянціны і Канстанціна Заброцкіх, у якіх магла захавацца фатаграфія з манахамі з Жыровіч.

— Калі мы даведаліся, што наш бацюшка Серафім праслаўлены як святы, вырашылі паставіць яму новы помнік. Цяпер збіраем гроши. Стары крыж надта знішчаны, — заяўіў Канстанцін Заброцкі.

Архіўную фатаграфію знайшлі мы ў спадарства Янцэвіча і ад іх пачулі многа цікавага пра айца Серафіма.

— Нараадзіўся я 24 лістапада 1935 года і бацюшка Серафім хрысціў мяне, — сказаў Віктар Янцэвіч. — Быў ён духоўным, які жыў для Бога і бліжніх. Памагаў бедным і патрабуючым. Даў гроши на вянчанне Грышу Тэслюку з Курашава, які жаніўся з дзяўчынай з Новага Корніна.

— Нядаўна ездзіла я ў Жыровічы і там даведалася пра жыццё бацюшкі, яго дзейнасць у карысць праваслаўя і цяжкую смерць. Адна манахіня расказвала, што цяжка мучылі яго перад смерцю, а пасля разарвалі, — Вольга Янцэвіч пачала расказ ад сумнага вопісу.

У міры бацюшка Серафім называўся Раман Шахмуць. Нараадзіўся ён у 1901 годзе ў вёсцы Падлессе Ляхавіцкага раёна ў сялянскай сям'і. Закончыўшы ў 1922 годзе Ляхавіцкае двухкласнае народнае вучылішча паступіў ён у Жыровіцкі манастыр, дзе ў 1923 годзе прыняў манаскі постыг з іменем Серафім. У 1926 годзе рукапаложаны ў іерадыякана і затым у іераманаха, а ў канцы 1939 года стаў ён ігуменам Жыровіцкага манастыра. У 1941 годзе разам з іерэем Грыгорием Кударэнкам распачаў місіянерскую дзейнасць ва Усходняй Беларусі, на акупіраваных немцамі землях. У многіх месцах намагаліся яны адкрываць цэркви, пераўтвораныя ў склады, клубы, тэатры, ар-



Бацюшка Серафім з царкоўным хорам з Курашава. Справа ад бацюшкі псаломічыкі Юзэф Біадрыцкі і Філін Артышук, злева — Ян Нікалаюк (фота зроблена ў міжваенны перыяд).

ганізавалі будаўнічыя камітэты, прарападавалі, хрысцілі дзяцей і адпявалі памерлых. За місіянерскую дзейнасць у 1944 годзе айцец Серафім быў арыштаваны і пасля доўгіх допытаў сасланы на 5 гадоў у лагер у Горкаўскую вобласць. Памёр у 1946 годзе ў нявысветленых аbstавінах.

— Са мною ў Жыровічы нядаўна ездзіла жанчына, якая прыязджала ў Курашава, калі было ёй 10-12 гадоў. Яна мне расказвала, як тады падышоў да яе айцец Серафім і заяўіў: „Марыя, ты лепш не выходзь замуж”. Бацюшка не толькі ўгадаў яе імя, але прадбачыў будучыню. Некалькі разоў выходзіла яна замуж, але сямейнае жыццё складвалася няўдала і цяпер жыве яна адзінока. Прыйзджала яна да нас упладціць гроши на пабудову новага помніка, — сказала спадарыня Вольга, пацвярджаючы выказванні жыхароў наконт празорлівасці іх былога настаяцеля. — У сям'і Анны і Лукаша Нікалаюкоў доўгага не было дзяцей і калі звярнуліся яны за малітвай да бацюшкі, заяўіў ён ім, што хутка народзіцца ў іх дзяўчынка. Яго слова збыліся. Іхня дачка Валянціна Анішчук жыве па сённяшні дзень.

У спадарства Янцэвіча даведаліся мы пра Параску Кузмюк з Койлаў, якая прыбрала ў царкве і рыхтавала абеды бацюшку. Але жанчына два гады таму памерла і мы не змаглі даведацца пра пісьмо, якое атрымала яна ад бацюшкі, калі ён быў ужо арыштаваны. З архіўной фатаграфіі адправіліся мы да Ма-

ры Яканюк, якая співае ў царкоўным хоры і калектыве „Незабудкі”.

— Гэта ён гаварыў, каб я ішла ў манастыр і мама хацела аддаць мяне, але я не захацела, — успамінае спадарыня Марыя бацюшку, які жыў па-суседску, у Барысавай хате і заходзіў у іх дом. — Памятаю, што богаслужэнні былі кожны дзень. Былі ў нас два хоры, я ў дзіцячым співалі. Бацька мне расказваў, як бацюшка аздаравіў Кузьму, што начаваў на могілках. Празорлівым быў, — пацвярджае Марыя. — Гаварыў, што будзе вялікая вайна, але Курашава застанецца без знішчэння за малітвы адной асобы ўгоднай Богу. Гэтыя слова збыліся, бо вёска ўвогуле не была знішчана.

Айцец Серафім быў заснавальнікам Царкоўнага брацтва. Хадзіў па дамах прыхаджан чытаць акафісты, вадзіў іх з паломніцтвамі ў Жыровічы, Яблочын і Бельск-Падляшскі. Анфіса Артэмюк расказала пра аздаравленне айцом Серафімам хворага чалавека ў Відаве ў час паломніцтва ў Бельск-Падляшскі.

Стараліся мы высветліць час яго адезду з Курашава. Найбольш верагодная дата — вясна 1939 года.

Дзясяць гадоў пазней жыхары Курашава паставілі свайму любімаму і паважанаму свяшчэнніку помнік. Сёння памяць аб айцу Серафіме надалей застаецца жывой. Прыхаджане звяртаюцца да Яго ў малітвах. Вырашылі таксама паставіць яму новы помнік — дар малодшага пакалення.

Аляксей МАРОЗ

Канчаецца 2000-ы год, апошні год другога тысячагоддзя. Што ўдалося зрабіць, што яшчэ ў планах...

З клопатам пра Святую Гару Грабарку

Гаворыць Аляксандар Чуж, радны Сейміка Падляшскага ваяводства:



Калі ў мінульым 1999 годзе Сеймік Падляшскага ваяводства прыняў пастанову аб змене на ваяводскую дарогу ў Гадышэва — месца культуры Божай Маці, тады я падрыхтаваў праект пастановы і прапанову аб змене класіфікацыі павятавай дарогі, спалучаючай краёвую дарогу ў Такарах з дзяржаўнай граніцай. Мела б яна стаць таксама ваяводской дарогай, значыцца, больш важнай, вышэйшага рангу, а ў сувязі з tym і больш дагледжанай, прыярытэтнай пры ремонтах, адснекванні.

Дваццаць радных падпісалася пад гэтым праектам пастановы. Сеймік Падляшскага ваяводства станоўчы аднёсся да справы і прыняў пастанову аб змене вышэйспамянутай дарогі на ваяводскую.

Гэты адрэзак дарогі мае вельмі істотнае значэнне, прытым не толькі гаспадарческое, але перш за ёсё грамадскае, паколькі ён спалучае з месцам рэлігійнага культу праваслаўных і не толькі іх — з Польшчы і з-за граніцы.

Што было зроблена ў гэтым годзе? Сёлета быў мадэрнізаваны першы адрэзак дарогі з напрамку Варшавы: двухкілометравы адрэзак ад вёскі Гамоты ў напрамку Грабаркі. Заканчэнне мадэрнізацыі цэлага адрэзка дайжынёю ў пяць з паловай кілометраў прадбачваецца на найбліжэйшыя два гады. Засталося зрабіць тры з паловай кілометры.

Упарадкованне галоўнай даязной дарогі і бакавых дарог да Святой Гары Грабаркі будзе добра сведчыць аб гаспадарніцтве Падляшскага ваяводства і дбанні пра гісторычныя месцы Падляшша.

Асабліва з напрамку Варшаўскага ваяводства заўсёды былі клопаты з дэздам, а ўсё больш жа людзей — і не толькі праваслаўных — едзе з тых ба-

коў і з-за граніцы праз Варшаву — на Грабарку.

Сёлета ўпарадкована значная частка тэрыторыі вакол Святой Гары Грабаркі. У будучым годзе застанецца ўпарадкованы адрэзак дарогі ад Шумілайкі да Святой Гары.

Мінүт у часу, як была апрацавана дакументацыя, I, трэба падкрэсліць, хутка быў вызначаны Управай ваяводства сродкі на рэалізацыю задання. Можна сказаць, што стаўся цуд, бо ўсе былі „за”.

Дзякуючы гэтай інвестыцыі будуть спалучаны дзве важныя дарогі: дарога з кірунку Варшавы, якая спалучае прац Грабарку з дарогай Сямітычы — Нурэц — Кляшчэлі — Беласток.

Неабходна адзначыць, што пры выкананні задання ў мадэрнізацыі даязных дарог да Святой Гары Грабаркі побач са сродкамі з ваяводскага бюджета аказаў фінансавую дапамогу павятовае стараства ў Сямітычах ды гміны ў Мельніку і Нурцы.

Гутарыла і фатаграфавала Ада Чачуга

Вечар з калядкамі



Цэнтральны хор Гарадоцкай парафіі пад упраўленнем Ю. Астапчукам.

На некалькі дзён перад меўшым адбыцца 9 снежня беларускім вечарам у Цэнтры праваслаўнай культуры дырэктар Ірэна Трашчотка паведаміла



Наставацель Гарадоцкай парафіі Мікалай Астапчук (злева) і наставацель Міхалоўскай парафіі Іаан Ярашук.

мне: На жаль, „Сябрына” з Маладзечна пакуль што не прыедзе. Пост, гуляць не выпадае. Прыведуць у студзені, у карнавале, калі скончыцца пост. Цяпер заціце наладжваем вечар з калядкамі.

10 снежня а гадзіне 15³⁰ у прыгожай зале Цэнтра праваслаўнай культуры выступіў Цэнтральны хор Гарадоцкай парафіі пад упраўленнем Юркі Астапчuka. Іх спонсарам было Беларускае грамадска-культурнае таварыства — на вечары прысутнічалі старшыня ГП БГКТ, дэпутат Сейма РП Ян Сычэўскі і сакратар ГП БГКТ Валянціна Ласкевіч.

Таксама былі на канцэрце настаяцель з Гарадка Мікалай Астапчук (прыватна: бацька Юркі, дырыжора) і настаяцель з Міхалова Іаан Ярашук.

Айцец Мікалай Астапчук ва ўступе расказаў пра Гарадоцкі прыход, які два гады таму адсвяткаваў сваё 500-годдзе. Гэта ў 1498 годзе Хадкевічы заснавалі царкву і манастыр.

Айцец Мікалай Астапчук тут ужо дзесяць гадоў працуе настаяцелем. Дзесяць гадоў таму пачаў развівацца Цэнтральны царкоўны хор. Дырыжыруе ім Юркі Астапчук. Наогул дырыжорам

ён ужо 15 гадоў (першы яго хор быў у Заблудаве).

Калі Юрка пайшоў у Варшаву ў Тэалагічную акадэмію, ён нанейкі час перадаў эстафету Альжбеце Кандрускі з маладзёжнага хору. Ён заўважыў, што яна мае талент і паказаў ёй падставы дырыжыравання.

У даны момант Юрка Астапчук вядзе трох царкоўных хоры: цэнтральны, маладзёжны і дзіцячы. Цяпер пачынае спяваць новы маладзёжны хор.

У Гарадку восемдзесят працэнтаў жыхароў гэта праваславія. У школе семдзесят працэнтаў дзяцей — праваславія веры. Мантую яшчэ два дзіцячыя хоры, гаворыць айцец Мікалай.

Пытаюся ў Юркі Астапчuka, ці выступаюць яны ў калядных конкурсах, прыехалі ўсё ж з калядкамі. Мы выступалі на Фестывалі царкоўнай музыкі ў Гайнайцы, сказаў Ю. Астапчук. А так наогул на конкурсы не ездім, але даем канцэрты.

Цэнтральны хор Гарадоцкай парафії заспяваў, бадай, шаснаццаць калядак. Была і „Ціхая ноч”, і „Уставайце!”, і „Радуйся, радуйся!”, і нават калядка на слова Віктара Шведа.

У каляктыве ёсць жанчына, якая ў царкоўным хоры ў Гарадку спявае ўжо шэсцьдзесят гадоў. Гэта Вольга Мядзведзева. І матушка Валянціна

Астапчук — таксама ўдзельніца гэтага хору.

Выступіў таксама сямейны квартэт: Сава, Міхал, Лена і Юрка Астапчукі — чацвёра дзяцей айца Мікалая. Ва ўсіх цудоўных галасах!

Не абышлося і без калядовання: харыстка з капелюшом у руцэ старанна абышла ўсіх прысутных, а людзі кідалі туды манеты сардэчна. Але не быў бы гэта Юрка — жартайник! Раптам ён абяшчае, што сабраныя гроши яны перададуть на асяродак міласэрнасці!

Цэнтральны хор Гарадоцкай парафії прадэманстраўаў у нядзелю, 10 снежня 2000 года, свой нязвыклы куншт. Гэты меладычны вечар уліць у душы слухачоў цяпло і спакой, радасць ад таго, што яны тут — у сябе дома. А Юрка Астапчук і яго бацька, айцец Мікалай, сваёй найчысцейшай беларускай мовай унеслі свежы подых у Цэнтр праваславія культуры.

Ну, вось, сказала з жалем Ірэна Трашчотка. Пра яўрэйскі вечар увесь час пытаяюць. Звоняць і пытаяюць. А калі нашы калядкі — дык нават залы не запоўнілі. А былі ж аб'явы і па радыё, і па тэлебачанні...

Праўда, што засталося крыху свабодных месц. Але ўсё роўна вечар быў абаильны.

Ада Чачуга

Фота аўтара



Сямейны квартэт: (злева) Сава, Міхал, Лена і Юрка Астапчукі.

„Бежанства 1915 года”

На днях выйшла кніга „Бежанства 1915 года”, у якой друкуюцца ўспаміны жыхароў сённяшняй Беласточчыны, якія ў 1915 годзе пакінулі месца свайго жыхарства і падаліся ў бежанства ў глыб Расіі. У кнізе ўспамінаюць больш за сто пяцьдзесят асоб: Антон Акачук (Рагачы), Мяфодзій Амільяновіч (Орля), Рыгор Андраюк (Гусакі), Трафім Андраюк (Плескі), Еўдакія Анишчук (Гусакі), Сямён Анишчук (Гусакі), Іван Астапчук (Бялкі), Іван Астроўскі, Раман Багроўскі (Сухавольцы), Якуб Базылюк (Залешаны), Любка Бандарук (Краснае Сяло), Васіль Баранаў (Чаромха), Антон Барташук (Радзівілаўка), Іван Белаказовіч (Відава), Вольга Белямук (Ставішчы), Рыгор Бобер (Міклашы), Анастасія Бура (Рыбакі), Аляксандра Вавінскую (Агароднікі), Вера Валкавыцкую (Орля), Матрону і Авакум Ваўрашукі (Сліцкі), Віктар Весялоўскі (Пасынкі), Марыя Віжэнка (Бялкі), Анна Габрылеўская (Трыневіжа), а. Уладзімір Гарустовіч (Скупава), Аляксандр Грыгарук (Гарадзіска), Пятро Грыгарук (Трасцянка), Ян Грыгарук (Трасцянка), Аляксандар Грэс (Залукі), Надзея Далевіч (Трыневіжа), Вольга Дамброўскай (Ціванюкі), Андрэй Дамброўскі (Гацькі), Таццяна Данилюк (Орля), Іосіф Дарафяук (Старое Беразова), Іраіда і Сямён Добашы (Рудуты), Іван Дружба (Крывятычы), Ні-

чыпар Дудзік (Тымянка), Праскоўя Ефімчук (Москаўцы), Анна Ефімюк (Кляшчэлі), Ян Жак (Трасцянка), Мікалай Загон (Кошкі), Ганна Загон (Тапчыкалы), Мікалай Зайко (Ячна), Анна Зінчук (Вулька-Тэрехаўская), Ян Зінок (Горнае), Андрэй Іванюк (Бельск), Дзяніс Іванюк (Піліпкі), Хрысан Іванюк (Паўлы), Дамініка Івацік (Ахрымы), Ярына Ігнацюк (Дубяжын), Ян Кавальчук (Рагачы), Любка Казарэз (Раманава), Міхал Казбярук (Юшкаў Груд), Антон Казлоўскі (Калодна), Андрэй Калишук (Малінікі), Наталля Камарчук (Орля), Вера Кананчук (Трасцянка), Аляксандр Канстанчук (Ячна), Іван Канстанчук (Бараўня), Яўгенія Канстанчук (Нараўка), Анастасія Карпюк (Капітаншчына), Анна Карпюк (Бярначчына), Мікалай Карпюк (Страшава), Аляксей Куна і Марыя Качан-Філіманюк (Кашалі), Мікіта Качан (Кашалі), Пятро Кісель (Чорная-Вялікая), Ян Крук (Навасады), Дзмітрый Крышань (Бельск), Галена Кубаеўская (Орля), Марыя Кузьма (Лясная), Сцяпан Кукулка (Шарні), Уладзімір Купрыяновіч (Засцянкі), Андрэй Кучка (Гацькі), Юлія Кучэўская (Іванкі), Аляксей Лагвінёк (Ставішчы), Ян Лепановіч (Белацок), Марыя Лісоўская (Залукі), Васіль Літвінчык, Аляксей Лук’янюк (Гайкі), Мікалай Лук’янюк (Кашалі), Адам

мянюк (Рэпіскі), Рыгор Семянюк (Райкі), Сцяпан Семянюк (Рыгораўцы), Ян Сідарук (Плютычы), Уладзімір Станкевіч, Фяўронія Стоцкая (Бярначчына), Рыгор Стральчук (Крывая), Лявон Таранта (Шарні), Назар Таранта (Вулька), Марыя Тарасюк (Гусакі), Рыгор Тарасюк (Круглае), Ян Трахімчык (Гарадок), Ціхан Трахімюк (Кленікі), Аляксей Троц (Рудуты), Вольга Туроўская (Плескі), Аляксандра Філіпюк (Вежанка), Андрэй Фіонік (Кошкі), Міхал Фірсовіч (Відава), Фёдар Хадак (Крыніца), Зофія Хірсюк (Кожына), Хведар Хлябіч (Рыбакі), Сяргей Ціванюк (Ціванюкі), Мікалай Чарнецкі (Нараўка), Ян Чарняўскі (Грабавец), Уладзімір Шымчук (Чараўкі), Ксенія Якімовіч (Орля), Аляксандра Яцко (Новае Беразова).

У том успамінаў увайшли тэксты друкаваныя на старонках тыднёвіка „Ніва” ў 1958-2000 гадах і непубліканыя матэрыялы, сабраныя журналістамі, карэспандэнтамі і чытчачамі, а таксама плён маладзёжных летнікаў, арганізаваных Беларускім гістарычным таварыствам. Да мемуарнай часткі кнігі дададзены документы таго часу: воісы маё масі, даведкі, карэспандэнцыя і фатаграфіі.

Усіх зацікаўленых набыццём кнігі запрашаем у рэдакцыю. Кнігка каштует 20 зл. (а ў пераплётце — 25 зл.). Примаєм таксама заказы па пошце. Героі ўспамінаў або іх сем'і і асобы, якія ўключыліся ў збор матэрыялаў атрымаюць кніжку бясплатна.

Варунак і плён

З увагай прачытаў я артыкул „Прыкладныя гаспадары” пяра Аляксея Мароза („Ніва”, н-р 47), дзе аўтар паказаў дбайнасць і руплівасць наших людзей, якія выбрали професію земляроба і далі прыклад, як належна жыць на вёсцы. Аўтар правёў размовы з некалькімі сялянамі з вёскі Збуч і Чыжы, якія перамаглі ў конкурсе „Бяспечная сялянска сядзіба 2000”. Тоэ, што напісаў Аляксей Мароз, гэта ісцінная праўда, і цешыць сэрца, што сярод беларусаў маєм дасканалых прафесіяналаў, якія паважаюць зямельку-карміцельку і, самае важнае, любяць чысціно і прарадак. Тому дадам ад сябе, што ў гэтых дзвюх вёсках сяляне жывуць заможна нягледзячы на цяперашнія крыйзіс і балаган.

Некалькі слоў пра вёску Чыжы: там такі парадак, што не апісаць і не расказаць. І то не толькі ў спадарства Адамчукоў, але ў кожнага. І думаю, што гэта вёска — найпрыгажэйшая

ВЕР – НЕ ВЕР

Астронку! Сніца мне, што ў маёй хаце страшэнны балаган. Пасцель не прыбрана, стаіць многа нейкіх клункаў. Падлога брудная, як бы даўно не мытая. І тут уваходзяць мая братавая з дачкой і яе двумя сынкамі. Мне вельмі сорамна. Хлопчыкі бегаюць па хаце, а мне невядома, дзе вочы падзець. І далей ужо іншае. Я збіраюся кудысьці ехаць. Іду на цягнік. Спяшаюся, але бачу, што ўжо цягнік едзе мне насупраць. Хутка набліжаецца. Я бачу, а цягнік затрымаўся на станцыі. Ужо я не далёка. Але ж я не паспею купіць білет. Думаю, можа ў машыніста куплю білет. Але не дабегла — цягнік рушыў і ад'ехаў. Я асталася на станцыі.

МАРЫЯ

Астроне, сорам пісаць: мене ўжо семдзесят, маю шасціера ўнукаў. Сніца маё першае кахранне. Ён гаворыць: Я пакупаўся ў малаці. Цяпер ідзі ты купайся! Ванна поўная гарачага малака, каб купацца. Паранае, прыемна пахне,

ў цэлым колішнім Беластоцкім ваяводстве. Яшчэ пры камуне сюды з'язджаўся партыйныя эліты, бо толькі тут можна было знайсці прыстанішча гасцінніці, гаспадарлівасці і парадку. І таму мясцовыя гміна, каб яшчэ больш заахвоціць людзей да земляробства, рашыла амаль кожнаму даць грашовы кредит з варункам, што будзе ён прызначаны на ўдасканальванне гаспадара. Гміна верыла, што чыжавяне не падвядуць, хаця была тут і свайго роду рызыка. Аднак яна апраўдалася і гроши не пайшлі ў балота, а далі высокі плён і трыстапрацэнтны даход. Гэты высакародны працэс працякае паспяхова і далей. А дай такі кредит гультаю ці п'яніцы — гэта як у бяздонны мяшок пойдзе і не дасць ніякага поспеху.

Чыжавяне і іх суседзі апраўдалі давер да сябе, бо яны з'яўляюцца гаспадарамі з прызванням і сэрца. І думаю, што такім людзям не будзе страшны і Еўрасаюз.

Мікалай ПАНФІЛЮК

па самую бараду. Здаецца, піш бы. Я плюхкаюся ў гэтай ванне. Пасля наўкаю халат. Мы пацалаваліся з хлопцам. Доўгі пацалунак. Божа мой, што ж гэта будзе?

ГАННА

Марыя! Цябе падсцерагае небяспека. Асабліва яскрава сведчыць пра гэта той цягнік, які імчаўся табе на сустрач. І не важна тут, ці паспела ты на яго, ці не.

Гэта небяспека можа праявіцца ў нейкіх зменах (балаган). Можа гэта быць перамена кватэры ці працы. Але будзе нешта непрыемнае, аб гэтым гаворыць брудная падлога.

Ганна! Твой сон вельмі цікавы. Мусіць, я на такі яшчэ не адказваў. Чакае цябе нешта добрае. Кахраны хлопец (хоць з колішніх часоў), малако. Ужо само малако сведчыць аб здароўі і дабрабыце. А тваё было пахучае, паранае. І ты ў ім купалася, як у масле.

Крыху смутці мяне факт, што вы цалаваліся. Гэта можа сведчыць аб дробным фальши.

АСТРОН

Узнагароды ганаровым донарам

У канцы лістапада г.г. у Комплексе прафесійных школ у Гайнайцы адбылася ўрачыстая сустрэча найлепшых добраахвотных донараў з горада і навакольных вёсак. Значкі „Заслужаны ганаровы донар” атрымалі: Яўген Александровіч Раман Грыгарук, Дар’юш Верамчук, Дарата Храбал, Збігнёў Аліхвер, Кышыштаф Фалькоўскі і Мар’юш Шпырка.

Апрача значкоў лепшыя донары атрымалі рэчавыя ўзнагароды ўстаноўленыя бурмістрам Гайнайкі і павятовым старастам. Рэчавыя ўзнагароды атрымалі так-

хачу пазнаёміца

Хачу перапісвашца з дзяўчынай і хлопцам з Польшчы. Мяне завуць Ігар. Я — беларус, кавалер, 177 см росту, не п’ю і не куру. Працую на заводзе „Нерсы” рабочым, а ў свободныя хвіліны даглядаю сад і агарод. Цікаўлюся спартам, люблю чытаць кнігі і слухаць музыку. Мой адрес: Ігар Ахрамовіч, вул. Парко 7, кв. 2, г. Вільнюс, Літва 2041.

Пажаданні ад М. Лук’янюка

Пажаданні ў Новы годзе,
Дарагі, усім вам шлю,
Хто на свеце працьывае,
Каб не знаў ніяк бяды.
А палітыку жадаю,
Каб аб гэтым косяны знаў:
Каб, ўзлезы на вярхушку,
Пра дзяржаву свою дбай
(Ці то левы, ці то правы —
Розніцы ў мяне няма).
Сама дарагая ў свеце
Радзіма ваша ды мая.
А людзям усім жадаю
Каб жылі ўсе як у раю.
Каб пратала беспрацоўе,
І каб косяны меў здароўе
І дастатак у сваёй хаце.

Буду ўсім таго жадаці,
Каб пацеху з дзетак мелі,
У іх гулялі на вяселі,
Каб праўнukaў дачакалі,
На пасаг ім назіралі.
Хай ічаслівы ўсім людзям
Новы век, што хутка будзе.
У ім каб гора не спазнali,
Усе ічасліва працьываці.
У сям’і каб вашай згоды,
На Зямлі мір ды свабода.

Пажаданні
ад М. Панфілюка

У Новы годзе
Няхай згода пануе ў народзе!
І сонейка свеціць з нябес.
У Хрысце спачывае наш лёс.

Занікае традыцыя

З году ў год на нашых вёсках занікае традыцыя малацьбы малатарнямі. Пераважная большасць сялян жне і маляціць ужо камбайнамі. У вёсцы Малінікі ў гэтым годзе малатарнямі маляцілі толькі тры гаспадары.

Людзі ліцаць, што касіць збожжа снапавязалкамі не аплачваеца, бо пазней трэба прасіць людзей да працы пры малатарні ды ўгашаць іх. Таму косяць і заадно малоціць камбайнамі.

У нашай вёсцы малацьба малатарнямі мае шматгадовую традыцыю і лічыцца свайго роду гаспадарскім святым. Малацьба ў такім выпадку не аб-

мяжоўваеца толькі да працы. Гэта таксама нагода да сустрэчы аднавяскойцаў, да размоў у ходзе вячэры. Старэйшыя расказвалі тады малодшым аб мінулым, успаміналі аб колішній працы на гаспадары.

Гэты год быў не надта ўраджайным. Засуха і слабая зямля паўплывалі на знежэнне плёну, таму за сэм гадзін малацьбы намаладзілі мы ўсяго 2 тонны зерня.

Традыцыя малацьбы малатарнямі паволі занікае. Людзі замест сустрэч пры працы і вячэры спатыкаюцца ля крамы пры бутэльцы піва.

(бук)

33. вайсковая спецгруппа, 34. пляцоўка для гульні ў тэніс.

Вертыкальна: 1. сцёблы злакавых раслін пасля аблалоту, 2. генератар пастаяннага току, 4. іспанскі горад над Эбра, 5. Заір, беларускі скульптар, 6. лёгкая лодка са ствалом дрэва, 7. невялікая шклянчака для піцця спіртных напояў, 12. пустаслоў, 14. галоўка цыбулі, 16. нахіл набок судна, 17. адзін з братоў, забітых Святаполкам у 1015 годзе, 18. між паконем і ганкам, 19. горад на ўсходзе Бельгіі, 21. сярэдневяковы правансальскі спявак, 24. стаўліца Мазамбіка, 25. травяністая расліна сямейства паслёнавых з дурманлівым пахам, 26. пахавальны ўбор нябожчыка, 27. край зямлі калія вадаёма, 28. гандлёвая палатка. (ІІІ)

Рашэнне крыжаванкі складаецца з пазначаных курсівам палёў. Сярод чытачоў, якія на працягу месяца прышлюць у рэдакцыю правільнія рапонты, будуть разыграны кніжныя ўзнагароды.

Адказ на крыжаванку з 47 нумара

Гарызантальна: 1. кладка, Языкаў, застава, кара, Арам, кастаньеты, руда, стэп, дзічка, масляк, няйрод.

Вертыкальна: клямка, каза, язва, Аўраам, Багдановіч, ракада, артыст, Рувума, эпізод, дзіяк, каня.

Рашэнне: Яэн Адамовіч.

Кніжныя ўзнагароды высылаем Аляксандру Дабчынскаму з Беластока і Мікалаю Сазановічу з Навін-Вялікіх.

Гарызантальна: 3. сталіца Нарвегіі, 8. сталіца Францыі, 9. непрыгодная, паламаная рэч, 10. гарачы напітак са спртнога, змяшанага з вадою і цукрам, 11. кармушка для жывёлы, 13. страта ў выніку выцякнення, 15. харчовы тлушч, сумесь раслінных і жывёльных тлушчай, 16. ўёрэйская абшчына, 20. вузкі паток вадкасці, 22. збожжасховішча з абсталяваннем для прыёму, ачысткі, сушкі і адгрузкі зерня, 23. мэтанакіравана сферміраваны вобраз асобы, які вылучае важнейшыя характеристыкі дзеля эмацыянальнага ўздзейння, 27. клубень бульбы, 29. злучае бядровую і галённую косці, 30. дапамога, падтрымка, 31. прыродная мінеральная сыравіна са злучэннямі металалаў, 32. сталіца Малі, 34. подлакія і oddziały „Ruch” на тэрыторіі цэлого краю.

2. Цена пісменнай на II квартал 2001 г. wynosi 19,50 zł.

3. Cena kwartalnej písemnai na II kвартал 2001 g. wynosi 19,50 zł.

4. Prenumeratę można zamówić w redakcji. Cena 1 egz. wraz z wysyłką w kraju wynosi 2,70 zł, a kwartalnie — 35,10 zł; z wysyłką za granicę pocztą zwykłą — 84,00; pocztą lotniczą Europa — 96,00; Ameryka Płn., Pld., Środk., Afryka, Azja, Australia — 120,00. Wpłaty przyjmuję „RUCH” S.A. Oddział Krajowej Dystrybucji Prasy, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa. Nr konta PBK S.A. XIII Oddział Warszawa 11101053-16551-2700-1-67.

Hiba

ТЬДНЕВІК
БЕЛАРУСАЙ
У ПОЛЬШЧЫ

Выдавец: Праграмная рада тыднёвіка „Ніва”.
Старшыня: Яўген Мірановіч.
Адрас рэдакцыі: 15-959 Бяласток 2, ul. Zamenhofa 27, skr. poczt. 149.
Тэл./факс: (0 85) 743 50 22.
Internet: <http://www.kurier-poranny.com/niva>
E-mail: niva@kurier-poranny.com

Zrealizowano przy pomocy finansowej Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Галоўны рэдактар: Віталь Луба. Сакратар рэдакцыі: Аляксандар Максімюк. Рэдактар „Зоркі”: Ганна Кандрацюк-Свярбуская. Публіцысты: Мікола Ваўранюк, Аляксандар Вярбіцкі, Ганна Кандрацюк-Свярбуская, Міраслава Лукша, Аляксей Мароз, Ада Чачуга, Паўліна Шаффан. Канцылярыя: Галіна Рамашка.

Камп’ютэрны набор: Яўгенія Палоцкая, Марыя Федарук. Друкарня: „Orthodruk”, ul. Składowa 9, Bialystok. Tekstów nie zamówionych redakcja nie zwraca. Zastrzega sobie również prawo skracania i opracowania redakcyjnego tekstu. Za treść ogłoszeń redakcja nie ponosi odpowiedzialności. Prenumerata: 1. Termin wpłaty na prenumeratę na II kwartał 2001 r. upływa 5 marca 2001 r. Wpłaty przyjmują urzędy pocztowe na terenie woj. podlaskiego i oddziały „Ruch” na terenie całego kraju.

2. Cena písemnai na II kвартал 2001 g. wynosi 19,50 zł.

3. Cena kwartalnej písemnai na II kвартal 2001 g. wynosi 19,50 zł.

РАДЫЁ



РАЦЫЯ

Радыё „Рацыя” жадае ўсім сваім слухачам здзяйснення мараў, поспехаў і шчасця ў новым 2001 годзе.

Радыё „Рацыя” вяшчае ўжо болей за трынаццаць гадзін у суткі. Нашы перадачы слухайце ў трох часава-эфірных зонах:

- з 7.00 да 10.00 гадзіны,
- з 12.00 да 14.00,
- з 16.00 да поўначы.

Ранішні эфір пачынаем а сёмай раніцай, да дзвеятай знаёмім вас з інфармацыямі, падрыхтаванымі сябрамі варшаўскай студыі. Пасля дзвеятай паўтараем аўтарскія перадачы мінулага дня.

Апаўдні чарговы раз у эфір Радыё „Рацыя” ўваходзіць Варшава.

Мінуў дзень — гэта перадача, якая а 16.00 кожнага дня пачынае наш вячэрні эфір. **Мінуў дзень** вядуць Лукаш Сцепанюк (панядзелак), Альжбета Бура (аўторак), Марко Заброцкі (серада), Івона Монка (чацвер) ды Ян Мордань (пятніца).

Пасля 17.00 гадзіны запрашаем на аўтарскія перадачы:

- панядзелак — **Пункт у тупіку** — на сустрэчу з палітыкай запрашает Рыгор Дзмітрук,
- аўторак — **Сведкі нашай гісторыі** (Валянціна Лаеўская), **Купіць — не купіць** (Анна Шайкоўская), у 23.00 — **Музичныя прэзентацыі** (Лукаш Сцепанюк),
- серада — **Што чуваць у беларусаў?** (Лукаш Сцепанюк і Сцяпан Лукашук),
- чацвер — **Нам засталася спадчына** (Ян Мордань), **Сустрэчы ў хаце** (Альжбета Бура),
- пятніца — **Пульс усходняй сцяны** (Марко Заброцкі).

Ад 18.00 да 20.00 прапануем найлепшую беларускамоўную (і не толькі) музыку. У 20.00 у нашым эфіры Варшава ды самая свежая інфармацыя з Беларусі. А 22.00 паўтараем **Мінуў дзень** ды аўтарскія перадачы. У пятніцу а 23.00 Міхась Андрасюк запрашает на **Рацыю ноччу**.

**Дзе нас можна слухаць —
праверце ў сваім радыёпрыёмніку.**



Слухайце нас на хвалі 105,5 FM

105,5 FM



У эфіры Радыё „Рацыя” кожны дзень абшырныя навіны на беларускай ды польской мовах, якія кожны дзень рыхтуюць Валянціна Лаеўская і Анна Шайкоўская. Блокі навінаў а 16.05 на беларускай мове ды а 17.00 на польской.

Радыё „Рацыя” ў выхадныя дні запрашает на спецыяльныя радыёперадачы. А 16.00 гадзіне пасля навінаў у суботу і нядзелью Альжбета Бура запрашает дзяцей на **Дзіцячыя перадачы**, ад 16.30 у суботу да 17.00 Анна Шайкоўская ды Міхась Андрасюк на **Літаратурна-культурныя сустрэчы**, а 17.00 Міхась Андрасюк на **Уік-энд у Рацыі**. Ад 17.30 кожны другі тыдзень (наперамен) Хрыстафор Сяськевіч запрашает на **Рок-ферму** ды Лукаш Сцепанюк на **Рок-гіт-парад**. Нядзеля гэта перад усім бясплатны **Канцэрт пажаданияў**, на які а 16.15 запрашает Пётр Пракопчык. Пасля 17.00 Івона Монка запрашает на рэлігійную перадачу **Крыначка**.

Будзьце з намі — мы абяцаем заўсёды быць з вами — Радыё „Рацыя”.

Шукайце нас таксама
у сеціве Інтэрнэт:
<http://www.racja.pl/>
<http://www.rokhitparad.republika.pl/>

Наш адрес:
Radio „Racja”
ul. Ciepła 1/7, 15-472 Białystok
e-mail: radio.racja@wp.pl